

Filmpjes in de erfgoedpraktijk

In een film kan een organisatie zich uitdrukken in beeld en klank en dat is een krachtige manier om het doelpubliek te bereiken. Er is helaas maar één manier om filmpjes te leren maken: het zelf doen! In de volgende bladzijden zijn een aantal tips te vinden die van pas kunnen komen als je zelf een productie wil opzetten.

Hoe begin je aan een film?

Op deze vraag volgen meestal twee andere vragen: 'Wat ga je maken?' en 'Wat wil je vertellen?'. Het antwoord op die twee vragen weet je best vóór je aan de effectieve productie begint. Niets is zo vervelend als een filmmaker die niet weet welke boodschap hij wil vertellen. De ervaring leert bovendien dat uitspraken als 'dat lossen we wel in de montage op', in de praktijk niet altijd blijken te werken. Stel je voor dat een bakker zijn brood ook niet meer lekker hoeft te laten smaken, omdat mensen er toch beleg op smeren.

We zijn met z'n allen door de jaren heen zo gewend geraakt aan het bekijken van beelden dat we er niet meer bij stilstaan hoeveel mensen er aan gewerkt hebben. Wist je dat aan een doordeweekse nieuwsuitzending zo'n zestig mensen per dag werken? En dat het maken van een doorsnee speelfilm al gauw twee miljoen euro kost?

Wat ga je maken?

Een informatieve film die de inwoners van een gemeente wegwijs maakt, vraagt een diepgaand onderzoek. Qua tijdsinvestering is twee à drie jaar zeker geen luxe. Om de schatten van de samenleving in beeld te brengen heb je de goedkeuring van de betrokken instanties nodig. De medewerking van de lokale heemkundige kring komt hier zeker van pas. Je kan ook te rade gaan bij de theatergezelschappen in je buurt en bij een goede auteur waarmee je op dezelfde golflengte zit.

Oefening baart kunst. Zo'n goede oefening is het filmen van een doordeweekse gebeurtenis in je dorp, zoals een doop of een huwelijk. Het zijn unieke gelegenheden om te leren hoe je een 'one-

shot-event', waar je maar één kans krijgt om alles te filmen, in beeld kan brengen. Je kan moeilijk vragen aan het bruidspaar om het 'ja-woord' nog eens over te doen. Je leert er veel uit de fouten die je maakt, zoals filmen van voeten of een overvloed aan nietszeggende beelden van een koud buffet.

Wat wil je vertellen?

Om concreet te vertellen wat je wil maken kan je gebruik maken van een 'elevator pitch', waarbij je in één zin vertelt (de tijd die je hebt tussen het in- en uitstappen van een lift), wat je gaat maken.

Bijvoorbeeld:

- Ik maak een verslag van de reuzenstoet in het dorp zodat je in een fragment van drie minuten de belangrijkste dingen hebt gezien.
- Ik maak een huwelijksverslag van mijn kleindochter in de vorm van een videoclip.

Het scenario

Elk goed verhaal bevat een begin, een midden en een einde, dat wisten de Grieken 2500 jaar geleden ook al.

In Hollywood houdt men rekening met drie elementen:

1. De personages moeten duidelijk zijn voor elke leek.
2. Elk verhaal moet van bij aanvang een doel, verlangen of hamvraag in zich hebben.
3. Conflicten houden de kijker of lezer geboeid. De ideale conflicten zijn 'points of no return' of keuzes tussen leven en dood.

De productie

Eens je vastberaden een keuze hebt gemaakt en voldoende onderzoek hebt gedaan naar correcte informatie en de haalbaarheid van je project, kan je beginnen met de praktische planning.

Een mogelijkheid is om alle bouwstenen bij elkaar te zoeken en alles stelselmatig en chronologisch op te bouwen. Een andere in het huidige mediaveld veel gebruikelijkere methode is het 'retroplannen', waarbij van achter naar voor wordt gewerkt.

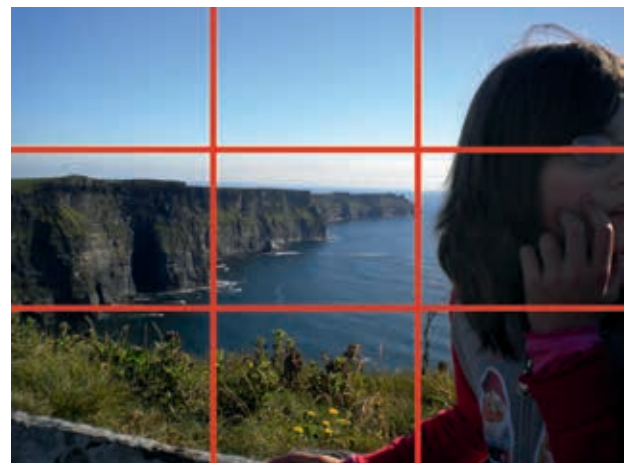
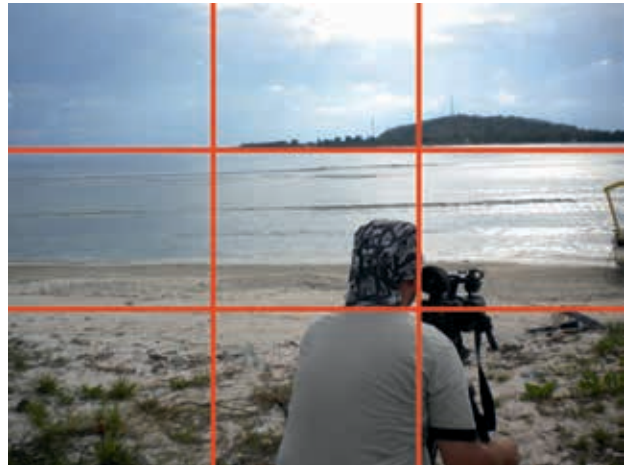
In dit proces kruipt heel wat tijd. Je moet de juiste acteurs of figuranten vinden, geschikte opnamemomenten, toelating krijgen om op bepaalde plaatsen te mogen filmen, goede helpers vinden, enzovoort.

Het draaien

Enkele concrete tips voor tijdens de opnames:

- Zoom niet tijdens het opnemen.
- Let op voor storende elementen zoals brandblussers.
- 'Boten, beesten en baby's', de 3 'B's', laten zich moeilijk regisseren.
- Let op de hoofdruimtes en de kijkrichtingen bij interviews: gebruik daarvoor de 'derdenregel' of de 'gulden snede'. Deel het beeld in 9 gelijke vlakken door middel van twee horizontale en twee verticale lijnen op het beeld. Kadreer nu zodanig dat het belangrijkste onderwerp van jouw beeld zich op een van de vier kruispunten van die lijnen bevindt. Oordeel zelf maar welke van de voorbeelden goed of minder goed zijn.
- Bepaal je kader voor je op de opnameknop drukt.
- Snij foto's van mensen zoveel mogelijk af op de gewrichten, bijvoorbeeld tot aan de ellebogen.
- Film extra shots om onvoorziene montageproblemen op te lossen.
- Problemen oplossen via een montage moet je echter proberen te vermijden.
- Gebruik zoveel mogelijk een statief.

De aslijn

Het respecteren van de aslijn vergemakkelijkt de montage. Die regel zegt dat je opnames aan één en dezelfde kant moet houden bij bewegende objecten. Zo zal een bepaalde auto altijd van links naar rechts in beeld rijden als elk shot langs de linkerkant van de weg is gedraaid. Doe je dat niet, dan zal diezelfde auto plots van rechts naar links rijden, wat voor de kijker fout en bizar zal aanvoelen.

Een ander voorbeeld is dat van een voetbalmatch. Als je een denkbeeldige lijn trekt van de ene goal naar de andere, moeten alle camera's langs dezelfde kant van die lijn opgesteld staan, zodat de ploegen steeds in dezelfde richting spelen. Althans, toch voor 45 minuten want na de rust draait alles om.

Ook in een gesprek tussen mensen is diezelfde aslijn, van de ene neus naar de andere, van groot belang om de juiste kijkrichting van de personen in beeld te garanderen. Het volstaat om hierin je buikgevoel te vertrouwen. Tijdens het herbekijken zal je snel genoeg merken wat er fout zit. Als je zelf het gevoel hebt dat er iets niet pluis is, zal de kijker dat gevoel waarschijnlijk ook hebben.

De montage

Zelfs degelijke videomonteurs zijn geen tovenaars: je kan van slechte opnames geen goede film maken. Het is ook onmogelijk om de perfecte montagesoftware te benoemen. Alles hangt af van de routine en de ervaring van de monteur. Wanneer je er mee start, moet je jezelf de tijd gunnen om de mogelijkheden te leren kennen. Zo maar snel even iets afwerken zal jammer genoeg niet lukken.

Tegenwoordig is er heel wat software beschikbaar die pretendeert eenvoudig in gebruik te zijn. In veel gevallen is de software echter niet zo eenvoudig als wordt beweerd. In de meeste computers vind je nu standaard eenvoudige programma's zoals Windows Movie Maker of Apple iMovies.

Wanneer je toch iets meer wil doen met je beeldmateriaal moet je uitkijken naar betaalbare software. Die heb je al voor minder dan 100 euro. Voor de meer gevorderden bestaat er software zoals Adobe Premiere Pro, Avid en Apple's Final Cut Pro.

De culturele erfgoedsector heeft een overeenkomst gesloten met Adobe voor een goedkopere aankoop voor leden (via www.sumika.be). In sommige gevallen betaal je daardoor slechts 10% van de winkelprijs.

De vertoning

Digitale media zijn het middel bij uitstek om snel en aangepast te broadcasten. Denk maar aan websites zoals Youtube (www.youtube.com) waarmee je in een mum van tijd filmpjes op het internet kan plaatsen en verspreiden over heel de wereld.

Luc Verbeeck
Meer informatie? luc@tropical.be

Activiteit in de kijker

Nacht van de boormeesters

Door praktische omstandigheden kon heemkundige kring 'De Griffioen' van Dessel niet deelnemen aan de 'Nacht van de Geschiedenis' op 19 maart. Daarom besloten ze samen met het Davidsfonds op 5 april hun eigen 'Nacht van de Boormeesters' te organiseren.

Het thema was dit jaar 'vakmannen' en die zijn er volgens de heemkundige kring in Dessel veel te vinden. Desselse vakmannen en -vrouwen die nog altijd tot ver buiten de grenzen van de gemeente bekend zijn, dat zijn de werknemers van de bedrijven Smet en GEBO.

De geschiedenis van deze bedrijven, gespecialiseerd in alle mogelijke booractiviteiten, stond centraal. De organisatoren deden hun uiterste best om de avond zo multimediaal mogelijk te maken. In totaal werden twee voorstellingen georganiseerd, een om 14u en een om 20u die in totaal zo'n 350 bezoekers trokken.

'We hebben gebruik gemaakt van honderden oude foto's en filmmateriaal', zegt Luc Damen, voorzitter van 'De Griffioen'. 'Daarnaast toonden we ook een video waarin een aantal oud-werknemers van SMET geïnterviewd werden. Deze werd gemaakt door Digicat en is ook te zien op hun website.'

De firma Smet werd opgericht door Alfons Smet rond 1900. Volgens de overlevering hield hij zich met meer dan één zaak bezig. Hij was maalder, verkocht en herstelde fietsen, was schrijnwerker en smid en had een eigen likeurstokerij. Toen hij ook putten ging boren, legde hij de basis voor wat nu Smet-Boring is, een familiebedrijf met 450 werknemers gespecialiseerd in ondergrondse technieken.

De familie Smet was niet de enige in Dessel die actief werden in de sector van de putboringen. De firma GEBO werd in 1949 opgericht door Nand Geboers. Vandaag is GEBO een modern familiebedrijf, gespecialiseerd in het uitvoeren van grondboringen voor grondwaterwinningen en energietoevoeringen in binnen- en buitenland. Er werken 45 mensen.

'We hadden niet alleen het geluk dat beide bedrijven innovatief zijn geweest', zegt Damen. 'Maar ook dat ze beschikten over een rijk en oud archief. En als toemaatje kreeg elke bezoeker twee exclusieve postzegels met een afbeelding van de bedrijven.'

Drie generaties steenkappers Culot

Tijdens de voorbije 'Nacht van de Geschiedenis' organiseerden 'Davidsfonds Londerzeel-Centrum en Steenhuffel' en de heemkundige kring 'Sint-Kristoffel' samen een succesvolle activiteit rond de steenhouwerambacht. Op het programma stond een rondleiding door Marcel Culot. Hij leidde de bezoekers door zijn bedrijf dat gespecialiseerd is in grafzerken. Culot is al de derde generatie in een familie van steenkappers.

Marcel Culot (midden, groene trui) vertelt de bezoekers meer over de steenhouwerambacht.

Speciaal voor de elfde 'Nacht van de Geschiedenis', werd een tijdelijke tentoonstelling georganiseerd in het natuursteenbedrijf Granidesign van de kinderen Culot. Elke vereniging had zijn specifieke taken. De Londerzeelse Davidsfondsafdeling stond in voor de organisatie. De heemkundige kring ging aan de slag om de geschiedenis van de familie te achterhalen. Daarvoor kregen ze ook ondersteuning van Epitaaf, de vereniging voor funeraire archeologie. De samenwerking tussen deze verenigingen kent een lange voorgeschiedenis.

'Tijdens de Nacht van de Geschiedenis in 2010 rond het thema "Op leven en dood", organiseerden we al samen een rondleiding op het kerkhof', zegt Lydia Metdenancx, bestuurslid van de Heemkundige Kring Sint-Kristoffel en voorzitter van de Londerzeelse Davidsfondsafdeling. 'Tijdens deze rondleiding viel het op dat veel grafzerken de vermelding "Culot" droegen. Bij onderzoek naar de oorsprong van deze familienaam bleek dat de familie al drie generaties lang in Londerzeel als steenkappers actief waren. Vandaar kwam dus de inspiratie voor deze activiteit.'

Met als vertrekpunt de vier generaties Culot in Londerzeel werd de geschiedenis, evolutie en materiële cultuur van het bewerken van steen beschreven. De tentoonstelling rond het thema 'Steenkappers vroeger en nu' vestigde de aandacht op de streek van hun loopbaan: Ath-Soignies. Ook de sociale huisvesting voor steenkappers, het steenhouwermaterieel en de diversiteit in modellen van graftekens kwamen aan bod.

Marcel Culot zorgde voor uitleg bij de tentoonstelling. Hij vertelde hoe de familie in Londerzeel kwam en zich toelegde op de ontwikkeling van grafmonumenten. Dit alles werd visueel voorgesteld door de stamboom van de familie Culot, samengesteld door Laurent Vrijders. De avond werd afgesloten met een stijlvolle receptie.

Laurent Vrijders geeft de bezoekers uitleg bij de stamboom van de familie Culot.

De vierde generatie werkt momenteel in het modern natuursteenbedrijf Culot Granidesign dat optrad als gastheer en zo het sluitstuk naar de toekomst vormde. Het atelier met hypermodern machinepark deed dienst als tentoonstellingsruimte, wat zowel zorgde voor een mooi contrast tussen vroeger en nu en de continuïteit van het steenhouwerambacht belichtte.

De avond bij de steenkapperfamilie was zo'n succes, zowel voor de medewerkers, de gastfamilie als voor de deelnemers dat er binnenkort nog een bezoek aan de carrières op het programma staat.

Margot Cosemans

Websites:

www.londerzeel.davidsfonds.be
www.epitaaf.be
www.granidesign-culot.be
www.davidsfonds.be/nacht

Putte en Heist herdenken Jozef Weyns

Op 4 april was het dag op dag 100 jaar geleden dat Jozef Weyns werd geboren. Weyns was een heemkundig pionier en de eerste conservator van het Openluchtmuseum Bokrijk. Zowel in de gemeente Putte als in Heist zijn er dit jaar heel wat initiatieven.

Weyns studeerde aan de Rijksuniversiteit van Gent en werkte nadien enkele jaren als wetenschappelijk medewerker aan het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren en als attaché aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel. In 1953 begon hij aan de bouw van het Openluchtmuseum Bokrijk.

Hij ontwierp de algemene aanleg volgens het nederzettingstype, waarbij gebouwen worden ingeplant in hun eigen landschappelijk kader en omringd worden door kleinschalige omgevingselementen zoals hagen, een bornput, de moestuin, een boomgaard, ... De andere openluchtmusea in Europa volgden dit voorbeeld.

Putte

In Putte werd al heel wat georganiseerd. Zo was er onder meer een winterwandeling van de dienst Toerisme en de Jozef Weynsschool en een gedichtendag van de Putse lokale dichters die naast hun eigen werk ook een selectie van dichtwerken van Weyns brachten.

‘Momenteel loopt in de bibliotheek van Putte ook een tentoonstelling rond Weyns’, zegt Robby Goovaerts, cultuurbeleidscoördinator van Putte. ‘En in juni trekken bijna 800 Putse senioren richting Bokrijk. Een mooier eerbetoon kan je wellicht niet bedenken voor deze grote heemkundige.’

Ook bij de vzw Ter Speelbergen – Heem – Dr. Jozef Weyns staat nog heel wat op het programma. ‘Met erfgoeddag halen we de kinderspelen uit de tijd van Weyns van onder het stof’, zegt Katelijne Weyns van Ter Speelbergen. ‘Denk maar aan spelen zoals het reeplopen, kikkelen, touwspringen en steltlopen.’

‘In oktober houden we als hoogtepunt een slotviering waar het nieuwe boek Brieven uit Bokrijk en Speelbergen, handgeschreven brieven van Dr. Jozef Weyns wordt voorgesteld. Dit boek werd samengesteld en toegelicht door historicus en schoonzoon van Weyns, Robert Lenaerts.’

Eremerk

Ook Heemkunde Vlaanderen herdenkt Jozef Weyns nog jaarlijks, door de uitreiking van het Jozef Weyns-eremerk, dat in 1984 werd ingesteld. Die prijs gaat naar iemand die zich op het vlak van de heemkunde uitzonderlijk verdienstelijk heeft gemaakt.

